

MLADO JUTRO

Štev. 15.

V Ljubljani, 14. aprila 1940

Leto XI.

Tom, junak Texasa

POVEST S SLIKAMI

Tom je v svojem skrivališču premišljeval in tehtal vse možnosti, kako bi vendarle osvobodil strica Andyja in Boba iz ujetništva roparske tolpe. Neadejano mu je priskočil na pomoč pomemben zaveznik: vreme. Silovita strela je pretrgala oblake in bobneče grmenje se je valilo preko presenečenih tolovajev. Konji so se vznemirili, silili so križem kračem, da je nastal v hipu nered in zajel jih je brezglavi

preplah. Zvrtnčili so se v divji klobčič in še preden jih je kdo poskusil pomiriti, so oddirjali po dolini. S kriki in kletvicami so se zapodili za njimi njih lastniki: brez konj v teh krajih vendar niso mogli ničesar početi! Še celo stražarji so se udeležili zasledovanja. Ugodnejše priložnosti si Tom pač ni mogel želeči. Brž je skočil na svojega konja in v galopu zajahal k začudenima ietnikoma.

Konj, na katerem sta bila zvezana stric Andy in Bob, je bil na vso srečo privezan trdno na deblo mogočnega drevesa. Pri splošnem poplahu je postal sicer nemiren, odtrgati pa se ni mogel. Prav sedaj, ko je Tom jahal proti njemu, se je ponovno zablistalo in nekje v bližini je moralo treščiti. Preplašena žival je obupno zarezgetala, se vzpenjala na zadnji nogi in se skušala odtrgati. Toda nič ji ni pomagal ves napor, bila pa je velika sreča, da sta bila stric Andy in Bob na konju trdno privezana, drugače bi bila prav trdo odletela med skale. Tom se je naglo bližal konju in ko je že bil

prepričan, da se bo vse izteklo po njegovi želji, je prestrašeni živali z divjim sunkom le uspelo pretrgati vajeti, ki so jo vezale na drevo. V hipu je že zdirljala in izginila z obema ujetnikoma; obrnila se je pa v nasprotno smer, kakor so pobegnili ostali konji roparjev.

Tom je brž obrnil svojega konja in se zapodil za pobeglo živaljo. Resno

ga je zaskrbelo, da se ne bi preplašena žival v svojem brezumnem diru kje spodtaknila in da bi padla. Preden jo bo ujel in umiril. Oba zvezanca na njenem hrbtu sta bila v največji nevarnosti, da si pri takem padcu zlomita vrat. Bolj in bolj je Tom priganjal svojega konja in razdalja med obema konjema se je vidno manjšala.

(Dalje prihodnjič)

IZ KRAJEV, KJER ŽIVIJO SLOVENCİ

A. Š.

Gospod nunc in tat

Beneški Slovenci — pri nas jim pravijo Benečani — prebivajo v predgorjih severno, severnovzhodno in severnozahodno od Čedad. Ostalim Slovincem niso nepoznani. Simon Rutar jih je popisal v knjigi »Beneška Slovenija«. Rudolf Wagner je zbral spomine na ta obmejni slovenski svet v lepi mladinski knjigi »Poglejmo v Beneško Slovenijo!«. Najdostojneje je predstavil svojo domovino slovenski rojak Ivan Trinko-Zmejski v svojih pesmih in spisih.

Beneški Slovenci zvesto čuvajo slovensko govorico, ki kraljuje le v ponižnih domovih, ker v javnost, v mesto, urade in šole nikoli ni bila pripuščena. V cerkvi se je duhovniki oklepajo z veliko ljubeznijo. Zvesto so se držali slovenskega pridigovanja. Te pridige so bile seveda v narečju in so menda prav zaradi tega ostale romarjem, ki so prišli od nas v Benečijo, še posebno v spominu. Slišal sem dve, tri zgodbe o njih. Naj eno zapišem!

Nekemu Benečanu se je strlo kolo od voza. Spomnil se je, da ima gospod nunc — tako pravijo tamkaj gospodu župniku — prav takšen voz, kakor je njegov, zato bi se gotovo tudi kolo ujemalo. Skrival se priplazi ponoči na župnikovo dvorišče in ga sname z voza.

Drugo jutro opazi gospod nunc tatvino. Gre in naznaní orožnikom.

»Ali se vam zdi, kdo bi utegnil biti tat?« ga vpraša brigadir.

»Tega še ne vem,« odvrne, »toda v nedeljo pridite med pridigo čakati pred

cerkvena vrata. Pošljem vam ga iz cerkve, da ga primete.«

Brigadir se neverno nasmehne. Reče ne nobene, a misli si svoje. Ko pride nedelja, vendarle ukaže dvema orožnikoma, naj gresta čakati med pridigo pred cerkvena vrata.

Gospod nunc je stal na prižnici in pridigal o sedmi božji zapovedi, kako da se širi med ljudmi pohlep kakor kuga in jih žene v greh. Tatvina je bila prej v fari nepoznana. Zato niso poznali ljudje ne ključavnice ne ključa. Z mošnjo na dlani bi lahko poromal vsakdo po vaseh. Čisti kakor bele ovčice so stali farani v nedeljo v cerkvi.

Gospod nunc je za hip počakal z besedo, pogledal je po ljudeh, nato nadaljeval z dvignjenim glasom, kako da se je med bele ovčice priklatila garjeva ovca.

»Tat je v fari!« je zavpil. Pogled mu je preteče švigal po vernikih. Dvignil je pesti. Glas mu je rasel in grozil.

»Ali naj ne misli oni, ki mi je ukradel kolo z voza, da ga ne poznam... Vidim ga... Četudi se skriva, ga vidim razbojnika! Samo umaknite se!« je vpil in se sklanjal na prižnici, da bi nekaj pograbil. Naslednji hip se mu je zamajal v rokah nad glavo kot sama glava debel kamen.

»Umaknite se, da ga loputnem!« je rohnel.

Po cerkvi je nastal nemir. Ljudje so se razmikali in gledali, kam bo priletel kamen s prižnice. Tat je bil pri maši. Vsa kri mu je stopila v glavo. Skrival

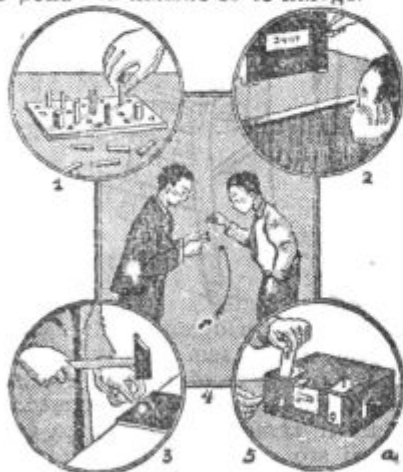
se je za sosedu, ki je stal pred njim. Toda vseeno se mu je zdelo, da ga s prižnice prebadajo nuncove oči in se vsi ozirajo nanj. Po sredi cerkve se je

množica razmaknila. Nastala je prosta pot do vrat. Zato se je z naglimi skoki pognal iz cerkve.

Pred pragom so ga čakali orožniki.

Kramljanje o psihotehničnih preizkušnjah

Morda ste besedo psihotehnika že slišali, morda tudi ne. Zadnje čase se vse pogosteje uveljavlja tudi pri nas in pravijo, da z uspehom. Za kaj gre? Preprosto povedano za določitev duševnih in telesnih sposobnosti posameznika in ugotovitev njemu najprimernejšega poklica. Stvar je zelo važna, kajti v današnjem gospodarsko in poklicno zelo razčlenjenem življenju človeku, ki preudarja, za kakšen poklic bi se odločil, ni vedno lahko odločiti se za tistega, kjer bi bil po svojih zmožnostih najbolj koristen. Tu mu priskoči na pomoč psihotehnična ustanova, kakršno imamo že tudi v Ljubljani. Mlad človek, ki se podvrže preizkušnji, dobi vrsto nalog, ki jih mora rešiti in psihotehnik mu na podlagi sposobnosti, ki jih pokaže pri tem reševanju, svetuje njemu najprimernejši poklic. Na nekaj primerih bomo pokazali kakšne so te naloge.

Slika št. 1: V najkrajšem času je treba vstaviti vrsto kovinskih paličic različne oblike, velikosti in debeline v ustrezajoče luknje v kovinski plošči. Pri tem se pokaže, ali je preizkušaneč sposoben že na pogled presoditi prava merila.

Slika št. 2: je predvsem preizkus spomina. Preizkus se vrši s pomočjo oma-

rice; v sredini te je majhno razsvetljeno okence, za katerim se vrstijo različna števila in besede. Čim več besed in števil si zapomnite, tem boljši spomin imate.

Slika št. 3: je povsem praktična naloga, zravnavati usločen žebelj s kladivom. Morda mislite, da to ni posebno težko; naj vam zaupam, da je na svetu mnogo takih, ki ne vedo, kako bi pri tem uporabljali kladivo.

Slika št. 4: ta preizkus lahko napravite kedaj tudi sami. V vsakdanjem življenju je zelo važen in moremo z njim ugotoviti, kako hitro določena oseba v danem primeru reagira na nek zunanji vtis. Eden vaših tovarišev drži, kakor kaže slika, med obema kazalcema svinčnik ali ravnilce. Vi se postavite pred njega v primerni oddaljenosti in držite desnico nekoliko nad predmetom pripravljeno na prijem. Ko sedaj vaš tovariš nenadoma spusti predmet, ga morate z desnico prijeti prej, predno pade na tla. Poskusite enkrat!

Slika št. 5: je neke vrste igra z zapletenimi vozli. Omarica je zaprta z zamotano vrsto ključavnic, ki se dajo odpreti le po natančno določenem redu in načinu. Preizkušaneč mora omarico odpreti v čim krajšem času. Treba je torej pošteno zaposliti svoje miselne sposobnosti.

Gustav Strniša:

NAŠ GREGEC

Naš Gregec piramido zida,
postati hoče faraon,
naj vsak mu sto kamel zavida,
ki jim zavlada beli slon!

Spet hoče modra sfiga biti:
zastavice bi rad dajal,
v modrosti svoji prekositi
vse faraone rad bi znal.

Pa se premislil... Kam bi zbežal,
če bi narastla reka Nil,
in bi naenkrat se zarežal
iz vode strašni krokodil?

Zasluženi denar

Gospodar Gerič je potreboval denar, da bi dal popraviti hišo. Rad bi imel v njej lesen pod in hotel je povečati okna. Prosil je na posodo, kjer je pač upal, da bi lahko kaj dobil. Obšel je nekaj znancev, a posojila ni dobil. Nazadnje se je napotil k svojemu očetu, ki je še gospodaril na prejšnjem skupnem domu. Tu je imel še najmanj upanja, da bi kaj dobil, saj je vedel, kako nerad da oče denar iz rok. Ali to je bil zadnji izhod...

marsikdo me je bil prišel prosit posojila. Ti si prvi, ki mu ga bom dal.»

Segel je v žep in privlekel iz njega knjižico, povito in zavezano z motvozom. Nekaj časa jo je držal v roki in si jo ogledoval, nato pa je dejal:

»Tristo dinarjev me prosiš?«

Odvezal je motvoz in ga odvil. Roka se mu je tresla, ko je odpiral knjižico. Vzel je iz nje stotak in ga držal v trepetajoči roki.

»Tegale sem zaslužil na Ogrskem.

Prišel je k očetu in mu razložil zadevo. Oče mu je ponudil stol. Potem je nekaj časa premišljeval. Bil je star, si volas, vid mu je pešal in roke so mu trepetale. Stal je ob mizi in se s pestjo opiral nanjo. Končno je pogledal sina.

»Imam še nekaj denarja in posodil ti ga bom, kakor si me prosil.«

Šel je iz sobe in se čez hip zopet vrnil. Sin je vstal, da bi vzel denar in šel. Oče pa mu je znova pokazal na stol.

»Sedi in poslušaj! Nikar ne misli, da sem bogat, da imam kupe denarja. Tako morda mislijo ljudje o meni. Že

Grof, ki smo mu delali, nam je plačal z zrnjem. Zrnje sem prodal in denar shranil. Ko sem se oženil, mi je le malo ostalo od vsega. Po vojni sem moral star denar zamenjati. Imel sem ga le še nekaj sto dinarjev in do danes mi je ostal samo še ta.«

Pobožno ga je položil na mizo poleg knjige, malo pomolčal in pomislil. Potem je vzel iz knjige nov stotak. Prav tako kakor prvega si ga je ogledoval in ga držal v trepetajoči roki.

»Pred desetimi leti je imela živina še dobre cene. Takrat sem krmil bika, ki se ga še gotovo spominjaš. Da bi ga čim bolj podkrmil, sem kupoval zrnje.

Lep denar so mi ponujali zanj, pa sem ga mislil še nekaj časa krmiti, ker se mi ni zdel še dovolj okrogel. No, v kratkem pa so cene padle in takrat sem dobil zanj toliko čistega dobička, da sem kupil materi ruto in ostalo mi je še to, kar držim v roki. Za tole sem tri leta delal in si gradil lepe načrte. In niti brizganca si nisem privoščil pri kupčiji:»

Poudarjal je besede in jih izgovarjal z visokim, pojočim glasom. Sin je molče poslušal in včasih prikimal. Oče je položil stotak na mizo in vzel tretjega iz knjižice.

Za tega je hodil mesec dni delat v gozd. Bilo je pozimi, v mrazu. Takrat se je težko dobil zaslužek, plača je bi-

la slaba in moral si je pritrgovati pri hrani, če je hotel kaj prištediti.

Oče je več čas govoril tako svečano in pobožno, da sin ni vedel, kako bi ga poslušal. Odkril se je in verno gledal v njegov star obraz. Oče pa je vzel z mize vse tri stotake, vstal in trudno stopil proti sinu.

»Dam ti ga. Moj sin si in jaz sem star. Toda ne razmetavaj ga po nepotrebnem. In ni mi ga treba vračati.«

Sin je vzel denar, oče pa je počasi povil knjižico in šel iz sobe. Sin ga je čakal, ko pa ga le ni bilo nazaj, je še sam stopil iz hiše in ga poklical. Toda oče se ni oglasil. In sin je zaprl večna vrata in se napotil domov. Š sabo je nesel denar, a ni vedel, ali se ga bo upal porabiti...

Kolenc M. dijak:

Veliki teden na kmetih

Mladina v mestu pač ne ve kako je prijetno na kmetih pred velikonočjo.

Nikoli ne bom pozabil teh lepih dni. Veliki četrtek smo nabirali suhlad, dračje, drva naprosjčili smo stare zaboje. Nekaj smo si jih pa kar prisvojili na bližnjem kozolcu, — saj bo naš ogenj Bogu v čast smo rekli.

Zaboje smo razstavili — zvonovi so utihnili — treba bo ragljati ali kakor pravijo na kmetih »Boga strašiti«.

Kako veselo smo razbijali po zabojih in skušali kdo zna bolje, to je bilo veselje in zadovoljstvo.

Napravili smo potem vse za ogenj, da bo gospod župnik lahko blagoslovil. Domenili smo se, da se dobimo že ko se bo daniło. A ob pol drugi uri smo bili že na hribu za cerkvijo. Zažgali smo ogenj, prepevali, vriskali, da se je razlegalo daleč po vasi, — pa seveda, kar pač pri fantih mora biti steplo smo se tudi.

Ob sedmi uri je prišel gospod župnik. Kako nas je bil vesel, ker je bila tako imenitna žerjavica. Pa kako naj bi ne bila, saj smo pripravljali drva od velikega četrтка do velike sobote. Gospod župnik je blagoslovil ogenj — oh kako smo se prerivali — kdo bo prvi prižgal gobo, da jo nese domov, ali celo še k sosedovim, da dobi lep pirh ali celo pomarančo.

Kakor je meni spomin v srcu na moje lepe dni doma, tako vem, da se bo

z menoj spomnil svojih otroških dni še marsikak fant — ali celo gospod — ki je tako kot jaz preživel veliko noč na kmetih in ropotal po zabojih.

JUTROVČKI

PIŠEJO ...

Pet slovenskih pregovorov. Tudi vsili, v šali se ne laži, kakršen si, takega se kaži! — Misli poprej, potem govori, dvakrat premisli, enkrat stori! — Strast veli ti: stori to! Pamet pravi: ne tako! — Najdražja last je možu čast. — Nazadnje bomo vendar rekli: najboljši kruh so mati pekli.

Jakša Iztok, Kongresni trg 8, dijak I. klasične gimn. v Ljubljani.

Narodni pregovori. Kdor prosi, zlata usta novi, kdor vrača, hrbet obrača. — Pijanec se spreobrne, kadar se v jamo zvrne. — Bog me varuj prijateljev, sovražnikov se bom sam. — Ti očeta do praga, sin tebe čez praga. — Kdor samega sebe zaničuje, podlaga je tujčevi peti.

Milena Jurčec, IV. razr. ljudske šole, Birčna vas, p. Novo mesto.

Dragi stric Matic! Rana ura, zlata ura. — Roka roko umiva. — Vrana

vrani ne izkljuje oči. — Jabolko ne pade daleč od drevesa. — Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.

Lepo Te pozdravlja Zorka Jurčec, Novo mesto.

Dragi striček Matiček! Mnogo stričkov imam, vse dobro poznam, samo Tebe še nikoli nisem videla. Vem, da si dober in čestitljiv, pa tudi pravičen in strog. Tvoj koš dela nam jutrovčkom mnogo preglavic, zato smo sklenili, da mu bomo napravili dno. Kljub temu, da se tega koša tudi jaz bojim, Ti pogumno napišem naprej sledeče pregovore:

Pridna gospodinja tri ogle podpira.
Srečen ni, kdor srečo uživa sam.
Česar se nima, se dati ne more.
Žalost in veselje si roko podajeta.
Mladost je norost, skače čez jarek,
kjer je most.

Dragi striček, povedati Ti moram, da sem imela že pred natečajem zbranih nad 360 najrazličnejših pregovorov in sem te zbirke zelo vesela. Čeprav imam teh pregovorov že lepo število, ne mislim še opustiti tega zbiranja, ker mi ta zbirka nudi posebno veselje. Upam, da se bo še marsikateri jutrovček navdušil za tako zbirko. Srčno Te pozdravlja Tvoja zvesta čitateljica »Mladega Jutra«

Živka Maverič, dijakinja, Ljubljana 4-a III. Gradisce.

Pragi stric Matic! Kljub temu, da že dolgo prebiram »Mlado Jutro«, se še dosedaj nisem oglašil. Tokrat pa sem Ti napisal sledeče pregovore:

Tudi v sili, v šali se ne lažil
Kakršen si, takega se kažil

Ljubezni sto imamo, a mater eno samo.

Na med se muhe love,
na sladke besede ljudje.

Če hočeš, da ti Bog pomaga,

ne ženi reveža od praga. Lepo Te pozdravlja

Borut Lesjak, učenec II. razr. vadnice Ljubljana Kralja Petra trg 2-II.

Dragi stric Matic! V »Mladem Jutru« sem čital, da si razpisal nov natečaj za pet slovenskih pregovorov. Tega natečaja se prvič udeležim tudi jaz:

1. Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača.
2. Ti očeta do praga, sin tebe čez prag.

3. Vrana vrani oči ne izkljuje.

4. Ti meni luč, jaz tebi ključ.

5. Boljša je domača gruda, ko na tujem zlata ruda.

V nadi, da ne boš vrgel moje pisemce v koš, Te pozdravlja Tvoj zvesti čitatelj »Mladega Jutra«

Ramor Vlatko, učenec IV. raz. os. šole v Mariboru, Čankarjeva ul. 27.

Dragi stric Matic! Že dolgo sem gojil željo, da bi se oglašil v »Mladem Jutru«, katerega zvest čitatelj sem že od prvega razreda osnovne šole. Sedajni natečaj mi zelo ugaja in prosim, da ne bo pismo romalo v koš.

1. Za lenuha ni kruha.
2. Kdor laže ta krade.
3. Lastna hvala se pod mizo vala.
4. Kdor drugim jamo koplje sam vanjo pade.
5. Rana ura zlata ura.

Lepo te pozdravlja

Vidmar Zdenko, dijak, pošta Ježica pri Ljubljani, Tyrševa c. 185.

Dragi stric Matic! Tudi jaz sem sklenila, da se udeležim tvojega novega natečaja. Napišem Ti pet slovenskih pregovorov.

1. Ni vse zlato kar se sveti.
2. Ako pred sv. Jurijem grmi, se sneg v grapo vali.
3. Vsak, je svoje sreče kovač.
4. Kakor vreme na svetega Silvestra kane, tako potem do konca leta ostane.
5. Če dež o svetem Roku ne gre, ostanejo v raztrganih čevljih suhe noge.

Kenda Toni, dijak II. raz. real. gimn. v Celju.

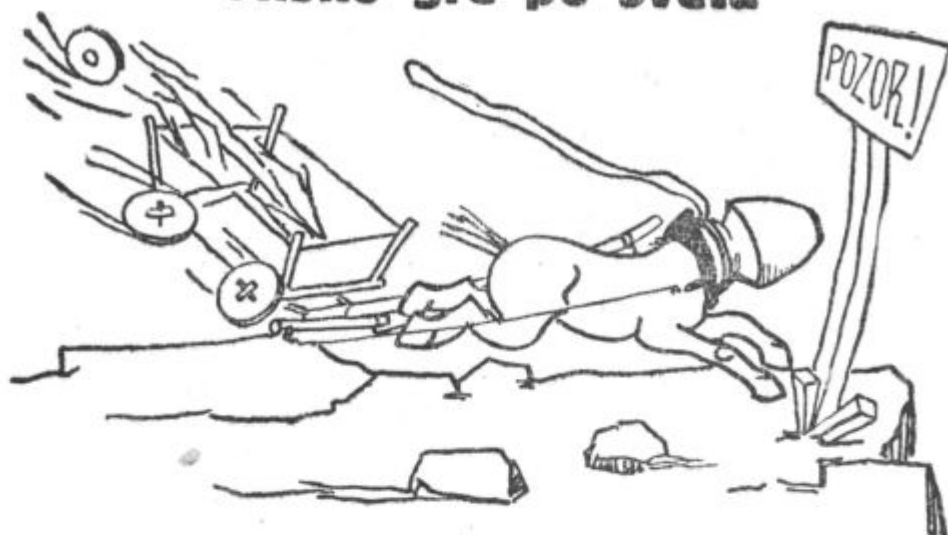
Dragi stric Matic! Tukaj Ti pošiljam nekaj pregovorov, kakor si želel in izberi tiste, ki Ti bodo najbolj všeč.

1. Govoriti je srebro, molčati pa zlato.
 2. Rana ura, zlata ura.
 3. Boljša je domača gruda, ko na tujem zlata ruda.
 4. Ljubo doma, kdor ga ima.
 5. V premislekih bodi podoben polžu, v dejanju ptici.
 6. Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palači.
 7. Ni vse zlato, kar se sveti.
- Te pozdravlja

Ropret Gusti, dij. II. e. g.

Lužiško — Srbska ulica 68, Ljubljana.

Miško gre po svetu

Miško pa je medtem divje dirjal proti robu velikega globokega kamnoloma. Ker si ni bil mogel sneti posode z glave, ni videl, kam je prišel, pa se je povzpел z vozom naravnost na vrh prepada.

Na srečo se mu je voz ujel na steber s svarilno desko, ki je stal ob robu kamnoloma. Voz je obstal na mestu, Miško pa je stopil čez rob ter padel v globino. Vsa sreča zanj, da je imel močno vprego in je obvisel na

pletelih zapregah v zraku. Otepal se je in otepal na vse pretege, da bi se bil iznebil posode na glavi ter mogel videti, kje je. Nazadnje je po skrajnem naporu vendarle treščil lonec v prepad. Lahko si mislite, kako je bil konjiček prestrašen, ko je sprevidel, kje visi. Začel je presunljivo rezgetati in brcati in brcati, da je voz zgoraj škripal in pokal, kakor da bi utegnil vsak čas pasti za njim. Jojmenel! Toliko da ni od strahu skočil iz kože. Do vznožja kleči je bila dolga strma pot in Miško je čutil, da vprega ne bo dolgo vzdržala.

Po cesti je tedaj privozil Miškov gospodar in zagledal voz ob prepadu. Z glasnim vzklikom nejevolje jo je zavil proti njemu, skočil s kolesa ter stekel peš proti kamnolomu.

»Miško!« je zaklical zbegano in pri tem tudi sam malone padel čez pečine. »Miško, kako si le zašel semkaj? Oj, nesreča, nesreča!«

Nekakšen velikanski ptič se je razljutil nad Miškom ter se začel besno

zaganjati vanj. Miško se je na zapregah sukaj naokoli, a ogromni ptič je plahutal za njim ter ga kljuval in kljuval, kadar koli ga je dosegel. Miško je bolj in bolj kričal in divji ptič je bil vse bolj besen.

Miškov gospodar je skočil na skalno polico. »Saj te bom rešil, Miško!« je vzkliknil. »Saj te bom rešil!« Vzel je v roke svoj dežnik, ga razprostrl in se pripravil za skok. Zatisnil je oči, štel do tri in se spustil čez strmo pobočje.

Sprva je padel trdo kakor kamen, potem pa se je spustil z dežnikom kakor s padalom na tla. Splašeni ptiči so jezno frfotali okoli čudnega prizora, dokler ni vsiljivec glasno telebnil na dno kamnoloma. Hitro se je skobacal na noge ter pogledal kvisku, kjer je njegov Miško še vedno bingljaj v zraku.

»Le mirno kri, Miško!« je zaklical. »Saj te bom rešil.«

Miško je visel slej ko prej v zraku. Zaprege so se mu nasukale in ptiči so ga kar naprej jezno obletavali. Vide je bilo, da se bodo zaprege vsak čepretrgale.

(Dalje prihodnj.)

Križanka

1	2	3		
2			4	
3				5
	4			
		5		

Vodoravno in navpično: 1 čas, 2 ime slovenskega pesnika, 3 jugoslovansko pristanišče, 4 naslov Ibsenove drame, vodna žival.

Rešitev križanke

Vodoravno: 1 sol, 4 Hus, 7 lep, 9 Ra. likot, 13 ne, 15 pra, 17 Ana, 18 IRA.

Navpično: 2 ol, 3 lek, 5 Ur, 6 sad, 8 pop, 10 Una, 12 tri, 14 en, 16 ar.